

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

2016-04-20
1 (14)
Dnr 2015:1247

Redovisning av Skolverkets uppdrag att med utgångspunkt i delbetänkande av Yrkesprogramsutredningens förslag (SOU 2015:29) om nya inriktningar inom naturbruksprogrammet föreslå hur många gymnasiepoäng som de nya inriktningarna ska omfatta och examensmål för programmet

Dnr U2015/04701/S

Enligt uppdrag givet i regleringsbrevet för budgetåret 2015 ska Skolverket med utgångspunkt i delbetänkande av Yrkesprogramsutredningens (*En yrkesinriktning inom teknikprogrammet* (SOU 2015:29)) förslag om nya inriktningar inom naturbruksprogrammet föreslå hur många gymnasiepoäng som de nya inriktningarna ska omfatta och examensmål för programmet.

Sammanfattning

Med utgångspunkt i delbetänkande av Yrkesprogramsutredningens (*En yrkesinriktning inom teknikprogrammet* (SOU 2015:29)) förslag om nya inriktningar inom naturbruksprogrammet i gymnasieskolan om hur många gymnasiepoäng som de nya inriktningarna ska omfatta och examensmål för programmet, föreslår Skolverket följande. Naturbruksprogrammet ska ha fem inriktningar med beteckningarna: djurvård, hästhållning, lantbruk, skogsbruk och trädgård. Vidare föreslår Skolverket att inriktningen djurvård ska omfatta 500 gymnasiepoäng och att övriga inriktningar ska omfatta 700 gymnasiepoäng samt att examensmål för programmet ska ha en lydelse enligt bilaga 1.

Under 2016 kommer Skolverket att komplettera denna regeringsredovisning med en analys av arbetsmarknadens behov inom naturturismsektorn. I samråd med berörda branscher och andra intressenter kommer Skolverket också att utreda förutsättningar för ytterligare en inriktning på naturbruksprogrammet. I det arbetet kommer en eventuell sådan inriktnings avgränsning mot andra yrkesprogram i gymnasieskolan att beaktas.

Bakgrund

Skolverket har inom ramen för uppdraget haft Yrkesprogramsutredningens delbetänkande som utgångspunkt. Utredningen anger under rubriken *Naturbruksprogrammet – ett otydligt program*¹ följande.

”Utredningen har med utgångspunkt i tidigare direktiv besökt ett 40-tal skolor runt om i Sverige och sett på ett 80-tal yrkesprogram. De problem utredningen identifierat kommer att överlämnas till den nya gymnasieutredning vars direktiv bereds inom Regeringskansliet.

Problemet med otydliga inriktningar inom naturbruksprogrammet behöver dock en snabbare lösning än så. Innehållet i utbildningarna varierar mycket kraftigt mellan olika skolor. På vissa skolor har utbildningen en klar yrkesprofil medan utbildningen på andra skolor ger en mycket svag koppling till ett yrke direkt efter examen. Det innebär att programmet uppfattas som otydligt av såväl elever som arbetsgivare.

De otydliga inriktningarna kan till viss del förklaras av att naturbruksprogrammet har ett ovanligt stort utrymme för programfördjupningskurser, där huvudmannen väljer kurser utifrån det utbud som Skolverket har fastställt. Bredden i utbudet av kurser är också mycket stor.

Naturbruksprogrammet är det gymnasieprogram som ges högst ersättning enligt Skolverkets riksprislista för 2015. Den höga ersättningen beror på att programmet oftast förutsätter kostsam utrustning och lokaler samt små undervisningsgrupper. Programfördjupningen omfattar 900 gymnasiepoäng och kan innehålla kostsamma yrkeskurser, men kan också i princip enbart bestå av mindre kostsamma skolförlagda kurser som till exempel matematik. En inriktning inom naturbruksprogrammet kan på detta sätt bli till stora delar skolförlagd, och på det viset förlora sin yrkeskaraktär, trots att ersättningen i riksprislistan fortfarande utgår från en utbildning med stort praktiskt innehåll och därmed höga omkostnader. Detta innebär att huvudmannen överkompenseras för den utbildning som anordnas, och kan även innebära att eleverna får svårt att nå upp till det yrkeskunnande som krävs för att kunna arbeta inom den avsedda branschen.”

Med detta som bakgrund föreslår delbetänkandet bland annat att utöka omfattningen av obligatoriska inriktningskurser och på detta sätt säkerställa att inriktningarna skog, lantbruk, trädgård och de i delbetänkandet föreslagna inriktningarna häst och sällskapsdjur får den yrkeskaraktär som examensmålet avser.²

Utredning

Hur Skolverkets arbete med uppdraget har bedrivits

Skolverket har utgått från delbetänkandet och har haft två samråd med det nationella programrådet för naturbruksprogrammet. Vidare har Skolverket informerat Naturbruksskolornas förening om myndighetens arbete med uppdraget. Därefter har Skolverket upprättat ett förslag på regeringsredovisning. Detta förslag har varit föremål för ett remissförfarande på tre veckor. Myndigheten har mottagit ett stort

¹ SOU 2015:29, *En yrkesinriktning inom teknikprogrammet*, Delbetänkande av Yrkesprogramutredningen, sid. 13.

² A.a., sid. 79.

antal synpunkter från branscher, myndigheter, organisationer, enskilda och kommunala huvudmän för naturbruksprogrammet samt andra intressenter.

Förslag på namn på naturbruksprogrammets inriktningar

Skolverket har bearbetat delbetänkandets förslag om inriktningarnas namn på naturbruksprogrammet. De nuvarande namnen på naturbruksprogrammets inriktningar är; djur, lantbruk, skog och trädgård. Vid bearbetningen har Skolverket i samråd med det nationella programrådet kommit fram till följande.

Skolverket föreslår att inriktningen djur delas upp i två nya inriktningar och att en av dessa inriktningar ska benämnas *djurvård*. Namnet, som är väletablerat inom branschen och inom naturbruksutbildningarna, täcker på ett tillfredsställande sätt all yrkesverksamhet inom denna inriktning.

Skolverket föreslår att den andra nya inriktningen ska benämnas *hästhållning*. Detta namn är etablerat och används bland annat i andra myndigheters föreskrifter och täcker även på ett tillfredsställande sätt all yrkesverksamhet inom denna inriktning.

Skolverket föreslår vidare att inriktningsnamnen *lantbruk* och *trädgård* behålls, då de på ett tillfredsställande sätt täcker all yrkesverksamhet inom respektive inriktning.

Avslutningsvis föreslår Skolverket att inriktningsnamnet skog ändras till *skogsbruk*. Namnet skogsbruk täcker på ett bättre sätt skoglig yrkesverksamhet och harmoniserar dessutom språkligt bättre med de övriga inriktningarnas namn.

Med anledning av ovanstående föreslår Skolverket att naturbruksprogrammet ska ha fem inriktningar som ska benämnas djurvård, hästhållning, lantbruk, skogsbruk och trädgård.

Förslag till nya inriktningar och gymnasiepoäng

Skolverket har bearbetat delbetänkandets förslag om inriktningar på naturbruksprogrammet. Denna bearbetning har inneburit att Skolverket har analyserat vilka kompetenser som skilda inriktningar inom programmet bör leda till. Skolverket har därefter samrått med det nationella programrådet för naturbruksprogrammet om analysen och bearbetningen. Under samrådet har argument för 600 eller 700 gymnasiepoäng avseende inriktningarna framförts. Vid ett senare samråd framfördes argument för att inriktningen djurvård bör omfatta 500 gymnasiepoäng. Detta eftersom djurbranschens behov av tydliga yrkesutgångar inom inriktningen djurvård gör att maximalt 500 gymnasiepoäng bör läsas i en gemensam inriktning för att nå tillräcklig nivå av anställningsbarhet i de skilda yrkesutgångarna.

Vid samråden avseende inriktningarna hästhållning, lantbruk, skogsbruk och trädgård framfördes argument för att inriktningar med färre än 700 gymnasiepoäng skulle innebära att det garanterade yrkeskunnandet på respektive inriktning riskerar att minska på ett otillfredsställande sätt. Ett argument för att dessa inriktningar ska omfatta 700 gymnasiepoäng eller mer är att yrkesinnehållet då blir än starkare. Å

andra sidan innebär det att utrymmet för programfördjupningen som beslutas av skolorna i motsvarande grad blir mindre.

Ett förslag på 500 gymnasiepoäng för de inriktningsgemensamma kurserna innebär att det sammanlagda poängtalet på programgemensamma och inriktningsgemensamma kurser kommer att bli 900 gymnasiepoäng. Med ett förslag på 700 gymnasiepoäng för de inriktningsgemensamma kurserna innebär att det sammanlagda poängtalet på programgemensamma och inriktningsgemensamma kurser kommer att bli 1100 gymnasiepoäng. Motsvarande poängtal på de övriga elva yrkesprogrammen i gymnasieskolan varierar mellan 700-1300 gymnasiepoäng.

Det nationella programrådet anser efter dessa överväganden att de inriktningsgemensamma kurserna på den föreslagna inriktningen djurvård ska vara på 500 gymnasiepoäng samt att de inriktningsgemensamma kurserna på de föreslagna inriktningarna hästhållning, lantbruk, skogsbruk och trädgård ska vara på 700 gymnasiepoäng.

Med anledning av ovanstående föreslår Skolverket efter en sammanvägd bedömning att den föreslagna inriktningen djurvård bör omfatta 500 gymnasiepoäng och att de föreslagna inriktningarna hästhållning, lantbruk, skogsbruk och trädgård bör omfatta 700 gymnasiepoäng.

Om regeringen beslutar enligt ovanstående förslag om nya inriktningar avser Skolverket att ta fram och fastställa kurser för inriktningarna. Detta arbete kommer i så fall att genomföras i samråd med det nationella programrådet för naturbruksprogrammet, organisationer, enskilda och kommunala huvudmän för naturbruksprogrammet samt andra intressenter.

Förslag på ändrade examensmål på naturbruksprogrammet

Skolverket har också bearbetat delbetänkandets förslag om ändrade examensmål på naturbruksprogrammet och har vid denna bearbetning gjort en genomgång av examensmålets alla delar. Vid denna bearbetning har Skolverket samrått med det nationella programrådet. Med anledning av föreslagna fem inriktningar föreslår Skolverket att hela avsnittet inriktningar i examensmålet får en ny lydelse. Vidare föreslår Skolverket som en konsekvens av delbetänkandets intentioner att göra naturbruksprogrammet tydligare bland annat att begreppen växter, djur, mark, vatten och skog utgår och ersätts med begreppen djurvård, hästhållning, lantbruk, skogsbruk och trädgård. Begreppen beskriver också på ett bättre sätt arbetsområden inom naturbrukssektorn. Dessutom föreslår Skolverket att formuleringen i examensmålen ”*Även verksamhet som syftar till rekreation och naturupplevelser ingår*” utgår. Detta som en konsekvens av delbetänkandets intentioner att göra naturbruksprogrammet tydligare. Förslaget finns i sin helhet i bilaga 1.

Inkomna synpunkter och konsekvenser av Skolverkets förslag

Synpunkter vid remiss av Skolverkets förslag

Vid remissförfarandet har sammanfattningsvis följande framkommit. Naturbrukets yrkesnämnd (NYN), skogsbrukets yrkesnämnd (SYN), hästhållningsens yrkesnämnd (HYN), som representanter för respektive bransch, framhåller att inriktningarna bör omfatta 700 gymnasiepoäng på inriktningarna hästhållning, lantbruk, skogsbruk och trädgård, för att tydliggöra dessa yrkesutbildningar. Djurbranschens yrkesnämnd (DYN) framhåller att inriktningen djurvård bör omfatta 500 gymnasiepoäng. Ljusdals kommun påpekar i sitt remissvar att förslaget innebär ökad likvärdighet inom naturbruksprogrammet i ett nationellt perspektiv.

Ett antal remissinstanser, däribland Forshagaakademien, Friskolornas riksförbund, Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien, Landstinget Dalarna, Lärande i Sverige AB och Älvdalens kommun, påpekar och är kritiska till att verksamheter inom sektorn naturturism inte ryms inom den föreslagna inriktningen skogsbruk. De nämnda remissinstanserna föreslår därför att sektorn får en egen inriktning. Det framkommer också kritiska synpunkter att Skolverket inte har samrått med företrädare för sektorn. Vidare har det inkommit synpunkter från Jordbruksverket som avstyrker Skolverkets förslag till ändring av namn och examensmål för inriktningen skog inom naturbruksprogrammet och menar att förslaget innebär att naturbruksprogrammet förlorar en mycket betydelsefull koppling till naturbaserad turism i allmänhet och fisketuristisk verksamhet i synnerhet. Naturvårdsverket påpekar i sitt yttrande ordvalet skogsbruk och är tveksam till att inriktningens beskrivning i huvudsak är inriktad mot kommersiellt skogsbruk.

Det har också inkommit synpunkter från bland annat Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien, Landstinget Dalarna, Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) och Sörmlands naturbruk som rör möjligheten att läsa naturvetenskapliga kurser på naturbruksprogrammet för vidare studier på SLU. Vidare har det inkommit synpunkter från Chalmers som ser med oro på att förslaget riskerar att begränsa naturbrukselevernas framtida möjlighet att efter naturbruksprogrammet kunna välja vidare till en högskoleutbildning.

Några remissvar, Chalmers, DYN, Hushållningssällskapet och Naturvårdsverket, vill avvakta den pågående Gymnasieutredningen som kan få betydelse för det framtida naturbruksprogrammet.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) påpekar att uppdelningen i två inriktningar inte löser den problematik som finns att olika huvudmän tillhandahåller vitt olika standard vad gäller utbildningsmiljöer, avseende tillgång till lokaler och utrustning, medan samhällets kostnader och anordnarens intäkter är desamma. Med anledning av detta efterlyses någon form av auktorisation eller kvalitetsgranskning av verksamheten så att eleven tillgodoses med fullgod utbildningsstandard oavsett anordnare. Friskolornas riksförbund och Sveriges Ridgymnasium påpekar att den

föreslagna inriktningen hästhållning kan ske på så olika sätt och med olika innehåll, att kostnaderna kan skilja sig oerhört mycket åt. Friskolornas riksförbund påpekar också att förslaget om uppdelning av inriktningen djur i två inriktningar riskerar att drabba de utbildningar som idag erbjuder hästutbildningar inom inriktningen lantbruk.

Sörmlands naturbruk och Älvdalens Utbildningscentrum anser bland annat att begreppen rekreation och naturupplevelser ska vara kvar i examensmålen.

Konsekvenser av Skolverkets förslag

Delbetänkandet föreslår att de obligatoriska inriktningskurserna bör omfatta 600 gymnasiepoäng.³ Vidare anger delbetänkandet följande. *”Genom att utöka omfattningen av obligatoriska inriktningskurser säkerställs att inriktningarna skog, lantbruk, trädgård och de i denna utredning föreslagna inriktningarna häst och sällskapsdjur får den yrkeskaraktär som examensmålet avser. Det innebär också att naturbruksprogrammet får en mer rättvisande kostnadsbild.”*

Efter en sammanvägd bedömning föreslår Skolverket att den föreslagna inriktningen djurvård bör omfatta 500 gymnasiepoäng och att de föreslagna inriktningarna hästhållning, lantbruk, skogsbruk och trädgård bör omfatta 700 gymnasiepoäng. Det är för att garantera yrkeskunnandet på inriktningarna som Skolverket föreslår att de ska omfatta 500 respektive 700 gymnasiepoäng.

Skolverket konstaterar i likhet med vad flera remissinstanser uppmärksammat att verksamheter inom sektorn naturturism inte på samma sätt som tidigare ryms inom den föreslagna inriktningen med namnet skogsbruk. Detta är en konsekvens av Skolverkets förslag som utgår från delbetänkandets förslag och dess intentioner att göra naturbruksprogrammet tydligare.

I beaktande av de synpunkter som framkommit i remissvaren kommer Skolverket att komplettera denna regeringsredovisning med en analys av arbetsmarknadens behov inom naturturismsektorn. I samråd med berörda branscher och andra intressenter kommer Skolverket också att utreda förutsättningar för ytterligare en inriktning på naturbruksprogrammet. I det arbetet kommer en eventuell sådan inriktnings avgränsning mot andra yrkesprogram i gymnasieskolan att beaktas. Skolverket kommer därefter under 2016 återkomma med kompletteringen av redovisningen till regeringen.

Skolverket vill vidare med anledning av synpunkterna framhålla att förslagen innebär att det fortfarande är möjligt att läsa naturvetenskapliga kurser på naturbruksprogrammet. Det betyder att elever på naturbruksprogrammet även i framtiden har möjlighet att till exempel läsa de kurser som fordras för att nå särskild behörighet

³ SOU 2015:29, *En yrkesinriktning inom teknikprogrammet*, Delbetänkande av Yrkesprogramutredningen, sid. 79.

till flera av SLU:s utbildningar. En närmare redovisning av förutsättningarna för vidare studier på SLU:s utbildningar framgår av bilaga 2.

Som en konsekvens av delbetänkandets intentioner att göra naturbruksprogrammet tydligare bedömer Skolverket att meningen *Även verksamhet som syftar till rekreation och naturupplevelser ingår* ska utgå från examensmålen. Skolverket beaktar därför inte remissinstansernas synpunkter i detta avseende. I övrigt beaktar Skolverket i huvudsak de synpunkter som har lämnats avseende examensmålen från remissinstanserna.

Anna Ekström
Generaldirektör

Bengt Weidow
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har Mikael Halápi, Kjell Hedwall samt Jonas Nordström i Skolverkets ledningsgrupp deltagit.

Bilagor

Bilaga 1 *Förslag till ändrade examensmål för naturbruksprogrammet*

Bilaga 2 *Förutsättningar för vidare studier på SLU för elever från naturbruksprogrammet*

*Bilaga 1***Förslag till ändrade examensmål för naturbruksprogrammet**

Naturbruksprogrammet är ett yrkesprogram. Efter examen från programmet ska eleverna ha de kunskaper som behövs för att arbeta inom naturbrukssektorn med djurvård, hästhållning, lantbruk, skogsbruk eller trädgård. Inom programmet ska eleverna också ges möjligheter att läsa kurser som förbereder för högskolestudier inom naturvetenskap, främst med koppling till naturbruk.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i att bruka naturen. Naturbruk innefattar de olika verksamheter som nyttjar och förvaltar naturresurser. Det kan till exempel vara produktion av livsmedel, växtmaterial och träråvara. Andra verksamheter är natur- och landskapsvård, fiske och vattenbruk, arbete med djur eller arbete med park- och trädgårdsmiljöer samt försäljning av varor och tjänster.

Att bruka naturen på ett sätt som främjar hållbar utveckling och vårdar ekosystemen ställer krav på såväl biologiska och ekologiska som tekniska och ekonomiska kunskaper. Utbildningen ska utveckla elevernas förståelse av naturens mångfald och hur olika verksamheter använder och påverkar naturen och biologiska processer. I detta ingår också kunskaper om olika energiformer och om energiomsättning. Utbildningen ska ge eleverna möjligheter att kritiskt granska och reflektera över hur vi kan bruka naturen för en hållbar utveckling. För att utveckla naturbrukets olika verksamheter krävs innovativt tänkande, entreprenörskap och företagsamhet. Utbildningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla dessa förmågor. Den ska också bidra till ett globalt perspektiv på naturbruket samt ge kunskaper om internationellt samarbete.

Stora delar av yrkesområdet regleras i lagar och andra författningar. Utbildningen ska därför ge eleverna kunskaper om dessa bestämmelser. Arbetsmiljöfrågor ska ha en central plats i utbildningen för att förebygga arbetsskador och främja god hälsa.

Med utgångspunkt i praktiskt arbete inom naturbrukets olika yrkesområden ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att ta initiativ och lösa problem på ett ansvarsfullt sätt. Eleverna ska kunna planera och genomföra arbetsuppgifter samt bedöma arbetsresultat utifrån kvalitet, effektivitet och miljötanke. Under utbildningen ska eleverna utveckla praktiska färdigheter som kopplas till förståelse och reflektion. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att ta ställning i etiska frågor och kunna omsätta sina ställningstaganden i praktisk handling.

Naturbrukets olika yrkesområden ställer krav på kommunikation och samverkan med andra i olika sammanhang. Därför ska utbildningen bidra till elevernas kommunikations- och samarbetsförmåga. Genom att arbeta med språket i alla ämnen utvecklar eleverna sin förmåga att argumentera och uttrycka ståndpunkter samt att söka, sovra och bearbeta information.

Arbetsplatsförlagt lärande ska förekomma på alla yrkesprogram. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt förstår yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. Det arbetsplatsförlagda lärandet kan också ge inblick i företagandets villkor.

Examensmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Inriktningar

Naturbruksprogrammet har fem inriktningar.

Inriktningen *djurvård* ska ge kunskaper om djur för olika ändamål, deras beteende och behov samt samspelet mellan djur och människa. I inriktningen ska eleverna lära sig att arbeta yrkesmässigt med djur och att sköta djuranläggningar. Inriktningen betonar sambandet mellan tekniska och biologiska kunskaper för en god djurvård. I inriktningen betonas även smittskydd. Inriktningen kan leda till arbete inom djurens hälso- och sjukvård, med hundar, med djur för forskningsändamål, med djurparksdjur eller i zoohandel.

Inriktningen *hästhållning* ska ge kunskaper om hästar, hästars beteende och behov samt samspelet mellan häst och människa. I inriktningen ska eleverna lära sig att arbeta yrkesmässigt med hästar och att sköta hästanläggningar. Inriktningen betonar sambandet mellan tekniska och biologiska kunskaper för en god hästhållning. Inriktningen kan leda till arbete som hästskötare på företag med olika inriktningar inom hästnäringen.

Inriktningen *lantbruk* ska ge kunskaper om mark, växter, djur och teknik. Inriktningen betonar sambandet mellan biologiska, tekniska och ekonomiska kunskaper för god produktkvalitet samt för bevarande av miljövärden och biologisk mångfald. Centralt för arbete inom lantbruk är biologisk förståelse av markens, växternas och djurens livsprocesser. Arbete inom lantbruk ställer också krav på tekniskt kunnande och hantering och användning av teknisk utrustning. Inriktningen kan leda till arbete som djurskötare, maskinförare eller arbete med växtodling

Inriktningen *skogsbruk* ska ge kunskaper om skogen som en förnybar och uthållig resurs. I inriktningen betonas tekniska, biologiska och ekonomiska kunskaper för en hög avkastning med bibehållen biologisk mångfald och med höga värden på produkter och tjänster. Arbete inom skogsbruk ställer höga krav på tekniskt kunnande och hantering och användning av teknisk utrustning. Inriktningen kan leda till arbete som skogsmaskinförare, skogsmaskinmekaniker eller skogsvårdare.

Inriktningen *trädgård* ska ge kunskaper om mark, växter, växtmiljöer och trädgårdens betydelse i samhället. I inriktningen betonas biologiska, tekniska och ekonomiska kunskaper för god kvalitet på produkter och tjänster. Kunskaper om växter är centralt för allt arbete inom trädgårdsbranschen. Arbete inom trädgård ställer också krav på tekniskt kunnande och hantering och användning av teknisk utrustning. Inriktningen kan leda till arbete med trädgårdsanläggning, skötsel av utemiljöer, odling på friland eller odling i växthus.

Samtliga inriktningar kan leda till fortsatta studier på yrkeshögskola.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den valda yrkesutgången. Det ska pröva elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrkesområdet. Gymnasiearbetet ska utföras på ett sådant sätt att eleven planerar, genomför och utvärderar sin uppgift. Gymnasiearbetet kan utformas så att det ger eleverna möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer.

Bilaga 2

Förutsättningar för vidare studier på SLU för elever från naturbruksprogrammet

Grundläggande behörighet

För att nå den grundläggande behörigheten för högskolestudier måste eleven ha godkänt i följande tre kurser:

- svenska 2
- svenska 3
- engelska 6

Kursen svenska 2 finns som möjlig kurs i programfördjupningen på naturbruksprogrammet. Den kan därför av skolorna erbjudas inom programfördjupningspaketet. Kurserna svenska 3 och engelska 6 finns inte som möjliga kurser i programfördjupningen på naturbruksprogrammet. De kan därför inte erbjudas inom programfördjupningen. Däremot är det möjligt att erbjuda kurserna som individuellt val eller utökat program.

SLU:s utbildningar med områdesbehörighet A14

För att nå den särskilda behörighet som krävs för SLU:s utbildningar som omfattar områdesbehörighet A14 (*Biologi och miljövetenskap, Djursjukskötare, Hippolog, Landskapsingenjör, Lantmästare, Skogsmästare, Trädgårdsingenjör – design samt Trädgårdsingenjör – odling*) måste eleven ha godkänt i kursen:

- matematik 2

Kursen naturkunskap 2 krävs också i den särskilda behörigheten. Denna kurs behövs eleven inte läsa då elev som tar examen på naturbruksprogrammet och blir godkänd i särskilt angivna yrkeskurser⁴ bedöms ha motsvarande kunskaper.

Kursen matematik 2 finns som möjlig kurs i programfördjupningen på naturbruksprogrammet. Den kan därför av skolorna erbjudas inom programfördjupningspaketet.

SLU:s utbildningar med områdesbehörighet A3

För att nå den särskilda behörigheten som krävs för SLU:s utbildningar som omfattar områdesbehörighet A3 (*Agronom – ekonomi, agronom – landsbygdsutveckling, Ekonomi och Landskapsarkitekt – Alnarps*) måste eleven ha godkänt i följande kurser:

⁴ Kurserna djuren i naturbruket och djurhållning eller kurserna djuren i naturbruket och växtodling 1 eller kurserna växtkunskap 1 och trädgårdsodling eller kursen mångbruk i skog samt någon av kurserna skogsskötsel 1, jakt och viltvård 1 eller fiske och vattenvård 1.

- matematik 2
- matematik 3

Kursen naturkunskap 2 krävs också i den särskilda behörigheten. Denna kurs behöver eleven inte läsa då elev som tar examen på naturbruksprogrammet och blir godkänd i särskilt angivna yrkeskurser⁵ bedöms ha motsvarande kunskaper.

Kurserna matematik 2 och matematik 3 finns som möjliga kurser i programfördjupningen på naturbruksprogrammet. De kan därför av skolorna erbjudas inom programfördjupningspaketet.

SLU:s utbildningar med områdesbehörighet A11

För att nå den särskilda behörigheten som krävs för SLU:s utbildningar som omfattar områdesbehörighet A11 (*Agronom – husdjur, Agronom – livsmedel, Agronom mark/växt, Etologi och djurskydd, Hortonom, Landskapsarkitekt – Uppsala, Jägmästare samt Sport- och sällskapsdjur*) måste eleven ha godkänt i följande kurser:

- matematik 2
- matematik 3
- matematik 4
- kemi 1
- kemi 2
- fysik 1

Kursen biologi 2 krävs också i den särskilda behörigheten. Denna kurs behöver eleven inte läsa då elev som tar examen på naturbruksprogrammet och blir godkänd i särskilt angivna yrkeskurser⁶ bedöms ha motsvarande kunskaper.

Av de ovan angivna kurserna finns kurserna matematik 2, matematik 3, kemi 1 och fysik 1 som möjliga kurser i programfördjupningen på naturbruksprogrammet. De kan därför erbjudas inom programfördjupningspaketet.

Kurserna matematik 4 och kemi 2 finns inte som möjliga kurser i programfördjupningen på naturbruksprogrammet. De kan därför inte erbjudas inom programfördjupningen. Däremot är det möjligt att erbjuda kurserna inom ramen för utökat program.

⁵ Kurserna djuren i naturbruket och djurhållning eller kurserna djuren i naturbruket och växtodling 1 eller kurserna växtkunskap 1 och trädgårdsodling eller kursen mångbruk i skog samt någon av kurserna skogsskötsel 1, jakt och viltvård 1 eller fiske och vattenvård 1.

⁶ Någon av kurserna djurens biologi, marken och växternas biologi eller biologi vattenmiljöer.

SLU:s utbildningar med områdesbehörighet A9

För att nå den särskilda behörigheten som krävs för SLU:s utbildningar som omfattar områdesbehörighet A9 (*Civilingenjör i energisystem* och *Civilingenjör i miljö- och vattentechnik*) måste eleven ha godkänt i följande kurser:

- matematik 2
- matematik 3
- matematik 4
- kemi 1
- fysik 1
- fysik 2

Av de ovan angivna kurserna finns kurserna matematik 2, matematik 3, kemi 1 och fysik 1 som möjliga kurser i programfördjupningen på naturbruksprogrammet. De kan därför erbjudas inom programfördjupningspaketet.

Kurserna matematik 4 och fysik 2 finns inte som möjliga kurser i programfördjupningen på naturbruksprogrammet. De kan därför inte erbjudas inom programfördjupningen. Däremot är det möjligt att erbjuda kurserna inom ramen för utökat program.

SLU:s utbildningar med områdesbehörighet A13

För att nå den särskilda behörigheten som krävs för SLU:s utbildning som omfattar områdesbehörighet A13 (*Veterinär*) måste eleven ha godkänt i följande kurser:

- matematik 2
- matematik 3
- matematik 4
- kemi 1
- kemi 2
- fysik 1
- fysik 2

Kursen biologi 2 krävs också i den särskilda behörigheten. Denna kurs behöver eleven inte läsa då elev som tar examen på naturbruksprogrammet och blir godkänd i särskilt angivna yrkeskurser⁷ bedöms ha motsvarande kunskaper.

Av dessa kurser finns kurserna matematik 2, matematik 3, kemi 1 och fysik 1 som möjliga kurser i programfördjupningen på naturbruksprogrammet. De kan därför erbjudas inom programfördjupningspaketet.

⁷ Någon av kurserna djurens biologi, marken och växternas biologi eller biologi vattenmiljöer.

Kurserna matematik 4, kemi 2 och fysik 2 finns inte som möjliga kurser i programfördjupningen på naturbruksprogrammet. De kan därför inte erbjudas inom programfördjupningen. Däremot är det möjligt att erbjuda kurserna inom ramen för utökat program.